

DRF
DIETISTERNAS
RIKSFÖRBUND

TERMINOLOGI NUTRITION

DRF

Senast ändrad 2010-04-13, 2010-06-15, 2010-10-08, 2012-07-12, 2013-06-26, 2014-07-03, 2015-04-22, 2015-11-09, 2021-02-23.

Utarbetad på uppdrag från Dietisternas Riksförbund av arbetsgruppen för informatik och etisk kodex.

Under 2021 planeras en mer omfattande revidering av terminologin.

BESKRIVNING AV DIETISTENS YRKESKOMPETENS

Dietist är en person som med akademisk utbildning, kliniska träning och legitimation är unikt kvalificerad att bidra till vården av patienten vid prevention och behandling av nutritionsrelaterade tillstånd. Dietistens yrkeskompetens utgör en syntes av kunskap beträffande näringslära, näringsbehov, livsmedel, livsmedelsval, matlagning, måltidsordning och samtalsmetodik i kontexten av både hälsa och sjukdom, vilket innefattar såväl psykologiska som fysiologiska faktorer.

Dietisten har specifik kunskap för att förebygga, utreda och behandla tillstånd som klassificeras med nutritionsdiagnos. Inom kunskapsområdet ligger också att behärska nutritionsterapier samt att kunna ordinera en för individen anpassad behandling baserad på en eller flera terapiformer. Vidare besitter dietisten gedigen kunskap om de olika livsmedel/specialprodukter inom respektive terapiform, som finns att tillgå. Denna yrkeskompetens skiljer dietisten från övriga hälso- och sjukvårdsutövare och motiverar dietistens specifika ansvar i nutritionsbehandlingen.

Nutritionsbehandlingsprocessen innebär utredning, diagnos, åtgärd, uppföljning och utvärdering i syfte att behandla nutritionsrelaterade tillstånd utförd av legitimerad dietist. Mot denna bakgrund har dietisten också ett specifikt ansvar för utveckling av nutritionsbehandling, som underlättas av ett stringent och standardiserat språk samt av en logisk struktur i nutritionsbehandlingsprocessen.

TERMINOLOGINS SYFTE

Syftet med terminologin är att:

- ligga till grund för ett gemensamt fackspråk för i första hand dietister men också för övriga som är involverade i nutritionsarbete; hälsofrämjande, preventivt och behandlande
- främja patientsäkerheten
- möjliggöra verksamhetsuppföljning och -planering och kvalitetsuppföljning
- vara till stöd för forskning
- tydliggöra dietistens yrkesroll

Patientens journal används som den primära källan för information om resultat av utredning, vilka bedömningar behandlingen grundar sig på, dess utformning samt utvärdering av vårdinsatserna (17). Journalen utgör även en viktig grund för kommunikation mellan olika yrkesgrupper inom vården. Det är därför viktigt att i så stor utsträckning som möjligt använda ett tvärprofessionellt språk för att arbetet skall kunna utföras smidigt och säkert.

Det tvärprofessionella språket inom vården saknar dock i stor utsträckning definierade begrepp för nutritionsbehandling varför dietisten också måste tillägna sig och tillämpa ett fackspråk, som genom väl definierade termer och begrepp beskriver denna behandling.

Dietisten måste integrera vetenskaplig metod med en standardiserad nutritionspraxis (ex nutritionsbehandlingsprocessen) för att på ett enhetligt och fullständigt sätt dokumentera nödvändig information. Härigenom beskrivs dietistens bidrag till den samlade vården av patienten. Enhetlig och komplett dokumentation av nutritionsbehandling är nödvändig för en god och säker vård.

FÖRKLARING AV TERMER OCH BEGREPP

Ett begrepp är en kunskapsenhet som skapats genom en unik kombination av kännetecken. Begrepp är abstraktioner, så för att vi ska kunna tala och skriva om dem behövs ord och termer. Man skiljer mellan vad som är ett ord i allmänspråket och vad som är en term. Ett ord är ett *självständigt språkligt element med enhetlig betydelse, som (normalt) uttalas och skrivs i ett sammanhang (dvs. utan paus eller mellanrum)* [2]. En term är däremot en *benämning för ett allmänbegrepp som tillhör ett fackområde*. Ett ord gäller alltså för språket i stort, medan en term tillhör och används inom ett visst fackområde och måste vara enhetlig och entydig (14).

Nedan definieras ett antal termer som är centrala i dietistens yrkesutövning. Syftet med en *terminologisk definition* är att ringa in det aktuella begreppet och avgränsa det mot andra begrepp. Det innebär att definitionen inte första hand skall ses som en ordförklaring. Syftet med en ordförklaring är snarast att på ett lättfattligt sätt beskriva/informera om vad ett svårt eller obekant ord står för. En terminologisk definition ska vara formulerad på ett sådant sätt att den återspeglar begreppets plats i begreppssystemet. Konkret innebär det att begreppets närmast överordnade begrepp måste finnas med, liksom de kännetecken som avgränsar begreppet mot sidoordnade begrepp. Terminologiarbetet syftar till att vara normativt vilket innebär att rekommendera termer för de begrepp som definierats (1).

Många av de ord som definieras förekommer även i vardagliga sammanhang men då i varierande betydelse. För att bedriva nutritionsbehandling krävs dock en standardiserad och definierad terminologi. En del definierade termer är inte unika för nutritionsbehandling men har tagits med då yrkesspecifika begrepp bygger på dessa. Socialstyrelsen har regeringsuppdrag att utarbeta, förvalta och tillhandahålla en nationell terminologi- och klassifikationsresurs som bland annat syftar till att utveckla ett gemensamt språk- en multiprofessionell terminologi för vård- och omsorgspersonal. För icke yrkesspecifika termer hänvisas till Socialstyrelsens termbank, www.sos.se. Nya termer dyker upp i samband med nya vetenskapliga upptäckter, ofta initialt i engelskspråklig version. Vi har använt svenska uttryck, men där det är nödvändigt för förståelse och härledning har också den engelska termen samt dess engelska definition tagits med. Undantagsvis används också engelska termer där dessa blivit integrerade i svenska språket inom området och saknar svensk översättning som är allmänt accepterade. Vår referenshierarki är följande; Rikstermbanken, medicinsk terminologi, ESPEN guidelines och slutligen Nationalencyklopedin.

Terminologin är utarbetade av DRFs arbetsgrupp för etisk kodex och terminologi.

I arbetet med att tillskapa dietisternas terminologi har vi letat efter definitioner på de begrepp som dietisten ofta använder i sitt vardagliga arbete. I de fall som begreppen inte finns beskrivna eller där termen inte definieras så som dietisten definierar dess innebörd så har arbetsgruppen beskrivit definitionen för termen utifrån hur dietisten ser på denna. I vissa fall har dietister haft flera sätt att uttrycka samma sak på och i dessa fall har det varit viktigt att visa på den rekommenderade term som dietister ska använda i sin dokumentation och kommunikation.

NUTRITION CARE PROCESS TERMINOLOGY

Den amerikanska dietistorganisationen *Academy of Nutrition and Dietetics* (AND) inledde i början av 2000-talet arbetet med att utveckla en standardiserad modell för dietistens arbete, den så kallade Nutritionsbehandlingsprocessen (NCP). NCP är en patientcentrerad arbetsprocess som tydliggör dietistens ansvarsområde och kompetens. Arbetsprocessen består av utredning, diagnos, åtgärder och uppföljning/utvärdering och bidrar till ett strukturerat arbetssätt för att beskriva och utvärdera nutritionsbehandlingsprocessen.

Till NCP har också utvecklats en terminologi, Nutrition care process terminology (NCPT). NCPT tillför standardiserade termer och definitioner som beskriver nutritionsbehandlingsprocessen. Användandet av NCPT främjar samstämmig dokumentation, den möjliggör differentiering av typ och mängd av insatta åtgärder och tillför en grund till utvärdering.

2010 avtalade Dietisternas Riksförbund (DRF) i samarbete med Karolinska Universitetssjukhuset, som första dietistorganisation i Europa, med AND om rättigheten att översätta och publicera termer och definitioner. Därefter har flera översättningar gjorts. Målsättningen är att dietister ska arbeta enligt en gemensam arbetsmodell och terminologi och DRF stödjer införandet av NCP och NCPT i Sverige. Alla dietister som är medlemmar i DRF har tillgång till NCPT online. För mer information se DRFs hemsida.

TERMINOLOGI

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
aptitlöshet	matleda	anorexia	avsaknad av önskan att tillfredsställa ett fysiskt eller psykiskt behov, speciellt önskan att inta föda	Motsvaras i medicinsk ordbok av anorexi	10
artificiell nutrition	artificiell näringstillförsel	artificial nutrition	näringstillförsel på konstgjord väg	Ett internationellt överordnat begrepp för enteral nutrition och parenteral nutrition	14
berikad mat		fortified food, enriched food	mat som berikats med livsmedel eller specifika berikningsmedel för att öka innehållet av energi och/eller protein, mineralämnen, vitaminer		5
berikning		fortification	tillsättning av livsmedel eller specifika berikningsmedel till mat och dryck för att öka innehållet av energi och/eller protein, mineralämnen och vitaminer		10
berikningsmedel		food fortification	tillsats som används för att förändra energi och/eller näringsinnehållet	Se berikad mat	10
dietetik		dietetics	läran om hur kunskap och olika praktiker om kost och nutrition, med såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga perspektiv, integreras, tillämpas och kommuniceras för att uppnå och bibehålla optimal nutritionstatus hos individer och grupper	Dietetik bygger på forskning inom kost, nutrition, fysiologi, biologi (inklusive cell- och molekylär biologi), genetik, farmakologi, kemi och biokemi, samt organisation, kommunikation, beteendevetenskap, sociologi och andra samhällsvetenskaper. Dietetikens praktik tillämpas inom en mängd olika områden för att utveckla och tillhandahålla nutritionsbehandling, nutritionrelaterade folkhälsoinsatser och måltidsservice med hög kvalitet. Dietetik innebär personcentrerad, etisk, kunskapsbaserad, ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv och jämlik vård som ges i rimlig tid.	21
enteral nutrition	enteral näringstillförsel		näringstillförsel direkt till mag-tarmkanalen	Näringstillförsel kan ske med hjälp av t.ex. nasoduodenal sond, nasogastrisk sond, nasojejunal sond och perkutan endoskopisk gastrostomi.	14

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
funktionella livsmedel	mervärdesmat	functional foods	livsmedel som är framtagna för att ge en specifik positiv hälsoeffekt vilken ska vara dokumenterad	Exempel på funktionella livsmedel är berikning med vitaminer, fibrer och bakteriestammar	14
humannutrition		humannutrition	vetenskap som studerar processen där människan intar och använder födan för upprätthållande av liv, tillväxt, reproduktion, organfunktion och produktion av energi		12
idrottsnutrition			läran om specifika kostråd och näringsrekommendationer som är anpassade till idrottarens krav i samband med träning och tävling		10
klinisk nutrition		clinical nutrition	tillämpning av teorier inom nutritionsvetenskap och medicinsk praxis för diagnostik, behandling och prevention av sjukdom hos människa orsakade av brist, överskott eller metabol obalans av näringsämne/n		11
kostanamnes			nutritionsanamnes som endast avser oralt intag	Se nutritionsanamnes	5
kostbehandling			behandling med hjälp av kost för att förebygga, bota eller lindra nutritionsrelaterade tillstånd		10
kostregistrering			registrering av oralt intag	En prospektiv metod för att insamla individuella kostdata kallas ibland kostdagbok Registreringen kan vara vägd eller skattad och omfatta olika många dagar. Andra metoder är t.ex. mat- och vätskelista, intervju eller vägd kostregistrering.	10

Svensk term	Svensk synonym	Engelsk term	Definition	Kommentar, användningsområde	Referens
kostråd, allmänna			kostråd av generell karaktär, vanligen ämnade för allmänheten eller grupper av befolkningen	Ska bygga på Nordiska näringsrekommendationer (NNR) samt Svenska näringsrekommendationer (SNR). Livsmedelsverket har utfärdat en rad kostråd för friska. Allmänna kostråd kan också ges till sjuka och skall då bygga på vårdprogram eller liknande dokument. Se <i>kostråd specifika</i> .	7, 8, 10
kostråd, specifika			kostråd som rekommenderas eller ordineras av dietist i syfte att behandla nutritionsrelaterade problem hos enskild individ	Specifika kostråd förutsätter att utfärdaren har speciell kunskap inte bara om människans normala funktioner utan också om den aktuella sjukdomen och dess behandling samt om olika sociala, kulturella och psykologiska funktioner som påverkar kostintaget. Förutsättningen för att de ska kunna ordineras är att en <i>nutritionsutredning</i> (assessment) är genomförd. Läkare, sjuksköterskor och annan personal kan ha specialutbildning som ger dem kompetens att ordinera specifika kostråd. Se <i>kostråd allmänna</i> .	9
kostrådgivning		counselling	en stödjande process karakteriserad av samarbete mellan rådgivare och patient i syfte att fastställa prioriteringar, sätta mål och skapa en individuell åtgärdsplan som tillkännager och främja ansvar för egenvård för att behandla befintliga tillstånd och främja hälsa	Kan ske genom olika metodiker/verktyg MI, KBT.	15

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
kosttillskott	vitamin- och mineral supplement		komplement till vanlig kost i form av vitaminer, mineralämnen eller andra ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan	Med kosttillskott avses livsmedel som är avsedda att komplettera en normal kost, som utgör koncentrerade källor för näringsämnen eller andra ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan, var för sig eller tillsammans, och som tillhandahålls i avdelade doser, dvs. i form av kapslar, pastiller, tabletter, piller eller liknande, portionspåsar med pulver, ampuller med vätska, droppflaskor eller andra liknande former av vätskor eller pulver som är avsedda att intas i små uppmätta mängder (är ute på remiss)	5
kosttillägg	oralt nutritionsstöd	oral nutritional supplement	komplement till vanlig kost när den inte räcker för att tillfredsställa behovet av energi och näringsämnen	Ett exempel på kosttillägg är näringsdryck	14
kostvanor		food habits	regelmässigförtäring av mat	Kulturellt, geografiskt och/eller religiöst kontextbundna vanor med avseende på livsmedelsval, tillagning och måltidsordning Ekonomi, fysiska förutsättningar mm	10
livsmedelsanvisning			handling, utfärdad av förskrivare, som innebär auktorisation för apotek att expediera ett visst livsmedel	Läkare med specialkompetens får inom läkemedelsförmånerna förskriva livsmedel till barn under 16 år.	14

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
livsmedel för speciella medicinska ändamål			med livsmedel för speciella medicinska ändamål avses sådana livsmedel för särskilda näringsändamål, vilka är särskilt beredda eller sammansatta, avsedda för kostbehandling att användas under läkares eller dietists inrådan	<p>Livsmedlen ska vara avsedda att användas som enda eller kompletterande näringskälla för</p> <ul style="list-style-type: none"> – patienter med begränsad, försämrad eller störd förmåga att inta, spjälka, ta upp, metabolisera eller utsöndra vanliga livsmedel eller vissa näringsämnen i sådana eller metaboliter, eller – patienter som har andra medicinskt fastställda näringsbehov och vars kostbehandling inte kan uppnås genom anpassning av normalkosten, med hjälp av andra livsmedel för särskilda näringsändamål eller genom en kombination av dessa. <p>Livsmedel för speciella medicinska ändamål indelas i följande tre kategorier:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Näringsmässigt kompletta livsmedel med en standardiserad näringsammansättning som, när de används enligt tillverkarens anvisningar, kan utgöra den enda näringskällan för de personer de är avsedda för. 2. Näringsmässigt kompletta livsmedel med en näringsammansättning som är särskilt anpassad för en viss sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd och som, när de används enligt tillverkarens anvisningar, kan utgöra den enda näringskällan för de personer de är avsedda för. 3. Näringsmässigt icke kompletta livsmedel med en standardiserad näringsammansättning eller en sammansättning som är särskilt anpassad för en viss sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd och som inte är lämpliga att använda som enda näringskälla 	18

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
livsmedel för särskilda näringsändamål			livsmedel som till följd av särskild sammansättning eller tillverkningsmetod är lämpliga för spädbarn och barn upp till tre år, personer i behov av särskild kost samt personer som kan ha nytta av ett kontrollerat intag av särskilda ämnen i kosten	Enligt Läkemedelsverkets förteckning över livsmedel som omfattas av prisedsättning. Föreskrivningstyp (L) eller (A). Livsmedel till barn under 16 år betalas till stor del av läkemedelsförmånen. Föreskrivningen ska göras på livsmedelsanvisning och får för varje expedition avse högst den mängd livsmedel som motsvarar det beräknade behovet för 90 dagar. Landstingen subventionerar livsmedel för särskilda näringsändamål till vuxna i varierande grad. Se Läkemedelsverkets föreskrifter om föreskrivning av vissa livsmedel (LVFS 1997:13). Se 20 § livsmedelslagen (1971:511)	19
malnutrition	felnäring		tillstånd där brist på eller obalans av energi, protein och/eller andra näringsämnen har orsakat mätbara och ogynnsamma förändringar i kroppens sammansättning, funktion eller av en persons sjukdomsförlopp	Malnutrition innefattar både undernäring och överskott av näring, men används vanligen oegentligt i betydelsen tillstånd av undernäring	14
måltidsmiljö		feeding environment	den fysiska och den sociala miljön i samband med intag av mat och dryck		13
nutrition			summan av processer genom vilka man intar och utnyttjar näringsämnen.	Läran om näringsämnenas förekomst, upptag och omsättning i kroppen. I en vidgad tolkning läran om näringsbehov, livsmedelskonsumtion och kostvanor samt sambandet kost och hälsa. Nutrition kan betyda både näring och näringstillförsel	10

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
nutritionsanamnes			strukturerat samtal, omfattande en definierad tidsperiod, som syftar till att kartlägga ätandets olika dimensioner. Omfattar det totala intaget/tillförseln av energi- och näringsämnen, personlig historia, matvanorna i en social och kulturell kontext, möjligheter för matplanering och -inköp, hälsomedvetenhet, förutsättningar och motivation, begränsningar för att genomföra eventuell behandling	Inkluderar aptit, vikthistoria, fysisk aktivitet samt symptom och medicinsk information med betydelse för eventuell behandling. Se kostanamnes avser nutritions-anamnes med endast oralt intag.	10
nutritionsbedömning			bedömning som bygger på nutritionsutredning och leder till nutritionsdiagnos.	En sammanvägd bedömning av nutritionsutredningen.	10
nutritionsbehandling			tillämpning av dietetik i syfte att hantera nutritionsrelaterade problem vid olika sjukdomstillstånd		15
nutritions-behandlingsprocess		nutrition care process (NCP)	dietistens process för behandling av nutritionsproblem innefattar nutritionsutredning, nutritionsdiagnos, nutritionsåtgärd, nutritionsuppföljning och utvärdering	Huvudprocessen i dietistens yrkesutövning Den syftar inte till att standardisera den individuella nutritionsbehandlingen av patienten, utan att etablera en standardiserad process för att bedriva nutritionsbehandling.	15
nutritionsdiagnos	nutritionsproblem	nutrition diagnosis	specifikt nutritionsproblem som kan åtgärdas eller förbättras genom behandling eller annan insats som utförs av dietist	AND har utarbetat ca 70 specifika nutritionsdiagnoser, dvs problem som dietisten ansvarar för att åtgärda. Nutritionsdiagnoserna indelas i kategorierna: Intag, klinisk tillstånd samt beteende och miljö. Nutritionsdiagnosen ställs genom att syntetisera data från nutritionsutredningen	10

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
nutritionsdiagnostiskt uttalande		nutrition diagnostic statement	uttalande som beskriver problem, grundorsaken till problemet och de utredningsfynd som ger belägg för nutritionsdiagnosen	Det diagnostiska uttalandet skrivs som ett PES-uttalande. Följ följande format används för PES-uttalandet: (Nutritionsdiagnos) relaterat till (Etiologi). Detta framgår av (Symtom och kliniska tecken). PES-uttalandet utgörs av en syntes av data från nutritionsutredningen	10
nutritionsepikris			sammanfattande slutbedömning av ett nutritionsproblem och dess behandling		10
nutritionsinformatik			effektivt insamlande, organisering och lagring av data för optimal användning av information, för kunskap om kost och nutritionsrelaterade problem samt för beslutsfattande	Informatik stötts av informationsstandards, informationsprocess och informationsteknologi.	10
nutritionsproblem	nutritionsdiagnos		se nutritionsdiagnos		10
nutritionsscreening		nutritional screening	systematisk undersökning av en population för att identifiera individer som är omedvetna om att de har nutritionsproblem eller är i riskzonen för att utveckla nutritionsproblem	Skall vara en snabb och enkel metod. I såväl ESPENS:s som A.S.P.E.N.S:s definition av begreppet används det i kontexten undernäring. DRF menar dock att nutritionsscreening bör användas mer generellt för att identifiera riskindivider oavsett typ av nutritionsproblem. (3, 9, 10) Def utgår ifrån Socialstyrelsens definition av screening Sjuksköterskor använder oftast termen riskbedömning	10

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
nutritionsstatus	näringsstatus, nutritionstillstånd		rådande relation mellan energi, protein och andra näringsämnen som kan fastställas genom mätning av form, storlek, sammansättning, funktion och kliniskt resultat		10
nutritionsstöd		nutritional support	berikningsprodukter, kosttillskott, enteral nutrition och parenteral nutrition	Syftar till att öka intaget av energi och näringsämnen. Skiljer sig från specialkost och livsmedel för särskilda näringsändamål	10
nutritionsterapi			samlingsbegrepp för de olika terapiformer som står till buds så som kosttillskott och artificiell nutrition samt specifika kostråd, och livsmedel för särskilda medicinska näringsändamål		10
nutritionstillstånd	näringsstatus nutritionstillstånd		se nutritionsstatus		10
nutritionsuppföljning			det steg i nutritionsbehandlingsprocessen som innebär uppföljning och utvärdering av nutritionsbehandling	Se nutritionsbehandlingsprocess	15

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
nutritionsutredning		nutritional assessment	systematisk process, för att erhålla, verifiera och tolka data som är nödvändiga för att fatta beslut om det nutritions-relaterade problemets natur och orsak	Består av en kombination av subjektiva och objektiva parametrar som biokemiska data, antropometriska mått, fynd från fysisk undersökning samt nutritionsanamnes. Steget efter remiss och/eller screening. De specifika data som samlas in i utredningen varierar beroende på praktiska omständigheter, rutiner, individens medicinska diagnos och hälsotillstånd. Den kräver jämförelser mellan den information som samlas in och standards, till exempel referensvärden. Utredningen är en förtgående, dynamisk process vilken involverar inledande insamling av fakta, samt också kontinuerlig omvärdering och analys utifrån ny datainsamling. Utredningen leder fram till en bedömning, som bildar grund för vilken nutritionsdiagnos som skall ställas.	10
nutritionsutvärdering			utvärdering av effekten av nutritionsåtgärden	Se nutritionsbehandlingsprocessen	10
nutritionsåtgärd			handling som åtgärdar eller förbättrar nutritionsproblemet	Se nutritionsterapi	10
näringsdryck	flytande kosttillsätt	oral nutritional supplements/ sip feeds	flytande kosttillsätt	flytande livsmedel för särskilda näringsändamål i syfte att upprätthålla eller öka intaget av energi och näringsämnen	14
näringsrekommendationer, nordiska	NNR		riktlinjer för kostintag och fysisk aktivitet med hänsyn till matvanor och hälsoförhållanden i Norden	Baseras på aktuell vetenskap. Används för planering av kosten för grupper av friska personer. Används i livsmedels- och nutritionspolitik.	7
näringsrekommendationer, svenska	SNR		riktlinjer för kostintag och fysisk aktivitet med hänsyn till matvanor och hälsoförhållanden i Sverige	Utgår från de Nordiska Näringsrekommendationerna.	8

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
Näringsvärde			ett födoämnes värde eller kapacitet som energialstrare eller som uppbyggare av kroppssubstans		4
näringsvärdesberäkning			metod för att bestämma innehåll av näringsämnen		10
näringsämne		nutrient	ämne som kan metaboliseras av en organism för att ge energi och bygga vävnad	Finns energigivande och icke energigivande	10
oralt nutritionsstöd	kosttillägg	oral nutritional support	komplement till vanlig kost när den inte räcker för att tillfredsställa behovet av energi och näringsämnen	Exempel på oralt nutritionsstöd är energiberikning, kosttillägg, vitamin- och mineralämnes supplementering	5
palliativ nutritionsbehandling		nutritional support in palliative care	nutritionsbehandling vid livshotande sjukdom eller i livets slut i syfte att förebygga och lindra symtom samt att främja livskvalitet	Enligt WHO:s definition bör målet för behandlingen anpassas efter patientens sjukdomsskede och egna önskningsar.	10
parenteral nutrition	PN	parenteral nutrition	intravenös näringstillförsel	Parenteral nutrition kan ske med hjälp av t.ex. central eller perifer venkateter. Parenteral nutrition kan förkortas PN. Om patientens fullständiga energi- och näringsbehov tillfredsställs via parenteral nutrition kallas det total parenteral nutrition (TPN).	14
pedagogisk måltid (inom förskola)			måltid som genomförs i ett pedagogiskt sammanhang med pedagog/behandlings- eller omsorgsinriktad personal och elever/klienter/brukare närvarande.	Tillämpligt inom förskola och skola.	20
omsorgsmåltid			ätillfälle när personalen utgör stöd till vårdtagaren för att främja intag av mat och dryck	Används framförallt inom vård- och omsorg,	10
sondmatning		tubefeeding	Enteral nutrition som tillförs via en sond tillförsel av föda genom en sond	* vanligen via PEG, PEJ, näsa eller mun ned i magsäcken el längre	4

<i>Svensk term</i>	<i>Svensk synonym</i>	<i>Engelsk term</i>	<i>Definition</i>	<i>Kommentar, användningsområde</i>	<i>Referens</i>
sondnäring		enteral formula	näringslösning som ges vid enteral nutrition		14
specialkost			kost vid specifika sjukdomstillstånd	Fettreducerad kost, glutenfri kost, laktosreducerad kost och proteinreducerad kost är exempel på specialkost.	5
undernäring			tillstånd där brist på energi, protein och/eller andra näringsämnen, ensamt eller i kombination med varierande grad av inflammationsdriven katabolism, har orsakat mätbara och ogynnsamma förändringar i kroppens sammansättning, funktion eller av en persons sjukdomsförlopp		5
utrymmesmat	skräpmat		näringsmässigt mindre nödvändiga livsmedel	Till utrymmesmat hör snacks, bullar, kakor, glass, sylt, läsk, sötsaker och alkoholhaltiga drycker	16
ätstödjande åtgärd			hjälp som ska stödja patientens/klientens förmåga att äta självständigt och för att stödja ett adekvat näringsintag samt för att minska förekomsten av ofrivillig viktförlust och uttorkning.		6

REFERENSER

1. Fogelberg M, Petersson G editors. Medicinens språk. Liber förlag ISBN 91-47-05345-3. Stockholm 2006
2. Nationalencyklopedin. www.ne.se/jsp/customer/login.jsp
3. ESPEN European Society for Clinical Nutrition and Metabolism. ESPEN guidelines on enteral nutrition. www.espen.org
4. Medicinsk Terminologi lexikon 2008
5. Rikstermbanken. www.rikstermbanken.se
6. Academy of Nutrition and Dietetics. Nutrition Terminology Reference Manual (eNCPT): Dietetics language for Nutrition Care. [http://ncpt.webauthor.com/Swedish language](http://ncpt.webauthor.com/Swedish%20language).
7. Nordic Nutrition recommendations (NNR 2012). www.norden.org/nnr. 2012
8. Svenska näringsrekommendationer 2005. Livsmedelsverket.
www.slv.se/templates/SLV_DocumentList.aspx?id=12144
9. A.S.P.E.N American Associations of Enteral and Parenteral Nutrition.
10. DRF Dietisternas Riksförbund, arbetsgrupp för etisk kod och terminologi.
11. The Merck Manual
12. Oxford Handbook of Nutrition and Dietetics, 2006)
13. Mat och måltider inom hälso- och sjukvården Exempel från sjukvårdsverksamhet ISBN: 978-91-86885-63-2
14. Socialstyrelsen www.sos.se
15. Julie O'Sullivan Maillet JS, Ellen Pritchett. American Dietetic Association: Scope of Dietetics Practice Framework. Journal of the American Dietetic Association 105 (4): 634-640, 2005.
16. Barbieri HE, Lindvall C, Sverige. Livsmedelsverket. De svenska näringsrekommendationerna översatta till livsmedel: underlag till generella råd på livsmedels- och måltidsnivå för friska vuxna. Uppsala: Livsmedelsverket; 2003.
17. Patientdatalagen (SFS 2008:355)
18. Livsmedelsverket. SLVFS 2000:15.
19. Livsmedelsverket. SLVFS 2000:14.
20. Tillämpningsföreskrifter för pedagogiska måltider inom Linnéstaden. Göteborgs stad. 2006-04-11. Dnr 274/05
21. The Academy of Nutrition and Dietetics' Definition of Terms List. October 2020.